

REGÉLŐ.

Pesten csötörtökön majus 28^{kán} 1840.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

A' második szerelem.

(Novella.)

I.

Beauvoisine kisasszony igen kora ifjúságában veszté-el szülőit, és bár nagyon gazdag vala, 's előkelő rokonokkal birt, még is legjobbnak vélé bátyja, az öreg Moranville báro, egyszersmind gyámnok, őt azon kolostorok egyikére bizni, mellyek azon időben, mint czélszerű, 's a' kor szellemének megfelelő nevelőintézetek, legnagyobb hirben állottak.

Itt érte-el Valeria (igy nevezteték Beauvoisine kisasszony) valóban édeni ártatlanságban tizenhatodik évét, midőn rokona, Moranville lovag, Európán keresztül tett több évi utazásából Parisba visszatért.

Megérkezte után azonnal más nap megemlékezék szép hugáról, kit, az akkor nagyon kedveltet, kilencz éves kora óta nem látott. Atyja elébe tárá viszonyait, 's egyszersmind kedvezőn nyilatkozott kecses gyámleányának szép lelke, angyal kedélye, és teste varázs bájairól, 's végre, hogy teljesen meggyőződjék, elvezeté őt a' zárdába, hol bútalán élte napjait a' hön dicsért.

II

Alig terjedt - el a' férjfiás szép lovag elérkeztének hire a' zárdában, a' beszélőterem mindenféle ürügy alatt látogatatték látványó hölgyecskéktől, és noha ez iránt a' különben is e' szempontból nem igen szigorú urnő mentegetéseket tön, még is lassanként minden, a' nyolcz éves Etelkától az egészen felvirult husz éves Gabriellaig, meglehetősen szemlét nyujta a' lovag szemeinek. — Végre Valeria is eljött, 's minden korábbi jelenet felejtve vala.

Moranville, ki mint franczia, azaz, a' szépnemnek különös tisztelője és ismerője utazott, 's látta Europa legtündöklőbb

szépségeit mind a' négy égtájon, kénytelen vala még is megvallani, hogy kellemesbet, bájolóbbat nem igen láta. — *Valeria* ismét önrészeről szép rokona és egy a' zárdában levő festett lovagi kép között szokatlan hasonlatosságot talált; 's így hinté-el *Amor* a' korcs gyomot a' tiszta buza között e' szent falak 's magányba vonult lakói daczára.

III.

A' lovag is, habár harmincz hat éven már túlhaladt, egyike volt a' legkellemesb és szeretetre méltóbb férjfiaknak, kiket bármikor keresni kellene. — Külsején általán semmi kivető nem volt; azonfelül számtalan, 's eddig, mint az életben lenni szokott, éppen nem igen örvendetes tapasztalásai ellenére, nem veszté-el kedélyének azon gyermeki vidámságát, melly leginkább szokott sziveket hódítani 's lebilincselni. — Mind e' jelessége mellett még is mindeddig nem lépett szorosabb ugy nevezett szív-viszonyba. — Véralakában feküdt-e ez, vagy általán abban, hogy szabadabban szerete élni, elég az hozzá, ő nőkkel leányakkal majdnem felesleg játszadozott, enyelgett a' nélkül, hegy egyike vagy másikához nagyobb érdekléssel viseltetnék. Már mint második *Orlando Amor* győzhetleneknek híresztelt fegyverei ellen magát biztosítva hivé, midőn *Valeria* tekintete rövid idő alatt jobbra tanítá. — A' tegveszélyesb óra számára jelen volt.

Ha ezt a' lovag maga azonnal átlátta, 's értette, annál kevésbé vala erre képes *Valeria*. — Először érzé szívét ekképp' mozgásba jőni, 's vérét illy lángokra lobbanni. — Mind eddig a' békes kolostorban nyugodtnak, boldognak érzé magát; most látá a' leplet szemeiről lehullani, és az előbb neki olly kedves szent falak között most nagy ijedelmére nem másra, mint nyomasztó fogságra ismert. — De az öreg *Moranville*, ki az egészen át a' bizalmasnak szerepét ölté magára, rövid idő alatt jobbat tudata vele, és így hamar kibékült magával.

IV.

Mínhogy a' szeretők egybekelését mi sem akadályozá, az hamar véghez is ment. — Mint várhatók, első hónapokon át gyönyörök árjában uszott a' lovag. — Ő fiatal neje tekintetétől lát-szott életet nyerni, 's veszve hivé a' napot, mellyen neki bármivel nem kedveskedheték. — *Valeria*, részeről, mint közönségesen fiatal nők, mennyét találta férje karjai között; szenvedélye is iránta napról napra inkább 's inkább fejlék - ki. — Továbbá szerencséjének is, mellyet jobbadán szelid kedélyének 's élénk képzetének köszönheté, melly minden éldeletet vele

kétszeresen éreztete, egyedüli eszközlőjét Robertot (igy hívák a' lovagot) tartá. — Ez rendkívül nevelte gyengéd szerelmi háláját is iránta.

Száz férjfi közt, kik előbb világ fiai voltak, alig találhatunk kettőt, kik a' csendes házi viszonyban elégedettek maradtak volna. — Hihetnők, hogy a' gyakran elkerülhetlen botor 's fonák fondorkodás illy tág életkörben megkedveltetheték velök a' nyájas magánosságot; azonban nem kis meglepetésünkre többnyire az ellenkezőt tapasztaljuk.

Lovagunk is alig tölte fél évet Paristól nem messze fekvő kies mezei jószágán bájos neje karjai közt, némi kedvetlenség, melly felbont halkkal minden köteleket és viszonyt, szállá-meg, 's a' legingerlőbb életképeket varázslá képzeete elébe. — Eleintén csak egy napra vagy órákra kezdé látogatni a' fővárost; — később egész heteket, sőt hónapokat is tölte tündér zavarában.

Valeria szeretnének hidegülését éppen olly fájdalommal vevé észre, mint lélek-nyugodtság és okossággal. — Távul attól, hogy duzzogással, vagy szemrehányásokkal térítse jobb utra, tetteté magát, mintha e' magaviselete felől mit sem tudna; de magában ő az maradt, ki egybekelésük első napjaiban vala. — Ámbár ezen önlgyőzése néhány érzékeny könyűbe került; de férje körül bizonyos szelid megnyugvást küzde-ki, melly mindig szilárdabb lön, minél inkább annak sérültt öntudatán alapult.

(Vége következik.)

ORSZÁG 'S NÉPISMERTETÉS.

P a r á d.

(Vége.)

A' negyedik 's ötödik forrás Meiszner szerint nem egy határban fekszik; utóbbi t. i. a' timsó-bánya közelében, a' már inkább délre fekvő Ilona-völgyben fakad-fel.

A' negyedik forráshoz, Parádról mindig délnek, erdős tetejű halmon keresztül visz az ut; a' falutól félórányira fekvő forrás nem igen van távolabb a' kénforráshoz is. Itt egy bükk és cserkoszorúta halom lejtőjén, melly tovább nyulásában óriási hegygyé testesül, porhanyú gátfölddel takart alapból, három egymás melletti mederből fakad-fel a' vasas forrás. Frisen meritett vize színetlen, átlátzó, erősen pezseg, a' savanyú vizek sajátságos szagán kívül más-sal nem bir, ize kellemesen csipős, de csak hamar tinta-neművé fajuló; mérséke + 20° R. mellett + 8, 8° R; + 20° R. mellett pedig + 10° R. 's különbözeti nehézsége úgy áll a' szűrtt vízhez,

a

mint 1,000: 1,098 -hoz. Mennyi viz ömlik - elő belőle 24 óra alatt, még nincs meghatározva.

Zárt edényben megtartja e' tulajdonságait, és távolabb vidékre szállítva, még forró napokban sem változik. Nyílt edényben azonban hamar megzavarosodik, barna színt ölt, és rozsdá színű üledéket rak - le ; a' fehér ruhát barnára, para- és cserfát feketére festi, tinta - nemű izét pedig egészen elveszti ; 's ha még hosszú főzés vagy állás után üledékről is leöntetik, festő erejének is vége.

Évszak, idő vagy földváltozások semmi lényeges befolyást nem gyakorolnak e' források víztömegére vagy azoknak sajátságaira.

Mind a' betegek mind az orvosok figyelmét legkésőbbre e' források vonák magukra, 's innen magyarázható azon körülmény, hogy gyógybecse csak legujabb időkben kezd méltányoltatni. Orvosok állítása szerint olly kórok, melyek vasas 's aczélos fürdők által orvoslandók, sikeresebben gyógyulnak itt, hol a' természet olly változatos különféleiséget állita elő, mint Spa a, P y r m o n t -ban 's más illy helyeken.

Leghasznosabb gyógyszer az emberi test erősítése, élesztése és izmosítására nézve akkor, ha az szellemi, kedélyi vagy testi megerőtetés következtében ellankadva, gyöngülve, 's erejétől végképp' megfosztva van, ha életnedv elfogyása, vagy kicsapongások azt egészen leverék, 's több itt elő nem számálható kórokban.

A' 3-ik forrás fürdésre használtatik, egyébiránt kiki használhatja kedve szerinti célra is. A' 4. 's 5-ik számalattiakat, melyek bekávázvák ugyan, de kényelmes fürdésre el nem készítvék, már mintegy 30 év óta használja a' földnépe. Fürdéshez a' vizet kinek - kinek lakába kell vitetni, hol annak megmelegítése, leginkább az itt divatozó tüzesített kövek által történik ; azonban bizton remélhetni, hogy itt is nem sokára czélszerű épületek készülendnek, mint a' kénes és timsavas források mellett.

Belső használatra minden esetre előbb a' 3-ik számalattinál, mint gyöngébbnél, kell az italt kezdeni, 's így lassanként a' negyedekre, és ha szükséges lenne, az ötödikre is átmenni. Legerősebb embernek sem tanácsos egy délelőtt 6 — 8 pohárnál többet kiüríteni ; minthogy a' gyomrot könnyen megterheli, és a' véredényekre kártékonyan hathat.

A' vizet e' végre rendeltt emberek] szállítják naponként a' szállásra, melyet a' forrás körüli földnép lakaiban bérelhetni.

Kis negyed órányira Parádtól nyugotra, Recsknek irányában, 's ez utóbbitól mintegy fél órányira, fekszenek a' Mátráról lefutó hegycsoportozatok völgyében, a' timsavas források. Ha a' Recskről jövő nyugoti oldalról lép a' fürdő határába, előszer is a' fako-

szorús ha!om tűnik szemébe; e' felett a' csinos urasági lak 's udvari kápolna; innen egy délre vonuló, mosolygó rétekekkel elhintett és suttogó patakesától átnyargaltt völgybe nyulik a' halom, melly Ilo-na-völgynek neveztetik. Itt fekszik a' nagyobb timsó - bánya, 's ennek közelében fakad - fel timsódús földből a' halom éjszaki részén a' timsavas forrás. Ama halomnak irányában éjszakra, a' Tarna patak tul partján, kis tölgyliget szellős koronája nyulik égbe, árnyas lombjaival egy domborodásra hajló, mellyen a' fürdőház (ké-pünkön az emeletes uj hosszú épület) lakszobáival és vendéglő (az előszinben álló földszini lak) épültek. E' tölgyliget és a' Parád közt elnyuló halmon buzognak - fel timsavas tartalmú porphyrból a' timsavas források, 's ezekben timsórögök; mellyek már 1778 - tól a' timsófőzéshez használtattak.

E' források vize olly bő mértékben hömpölyg elő, hogy nemcsak töméntelen vendéget elégithet - ki, hanem még legszárazabb nyárban sem volt példa kiapadására. A' felfakadó viz öblös medrekbe ömlik, honnan csatornán a' fürdőkbe vezettetik.

A' frisen meritett viz tiszta, átlátszó, halvány barnás, alig meghatározható szagú, 's összehuzó erővel bíró ízű, melly végre tinta-neművé változik. Nyílt edényben sötét barnává lesz színe, 's a' nélkül, hogy megzavarodnék, porhanyú, barnás üledéket rak-le; ize ellenben mit sem változik. Zártt edényben a' már említett üledéken kívül semmi változást sem szenved. A' belé mártott vásznat sárgás barnára, a' fenyő-fürdő kádakat barnára, 's a' nyers cser- és tölgyfát feketére festi. Forrás közben megzavarodik, barnás lesz, az említett üledéket rakja - le, de izéből mit sem vesz. Innen látható, hogy külső behatás lényeges változást nem tesz benne, 's így melegítés és szétküldözésre legalkalmasabb.

Mérséke gyakran az idő 's légkörváltozás és évszaktól függ. + 24° R. mellett már + 6 — 8° R. is volt.

Tudományosan kielégítő vegynöki vizsgálatát még nem bírjuk e' viznek, mert Kitaibel szerint csak annyit tudunk, hogy fő alkotórészeit kénsavas agyag, kénsavas mészag, simla föld és sok vas teszi.

Fürdőnek használva kórok legiói ellen leghasznosabb gyógyszer. Ivásra csak legnagyobb vigyázattal és kis mértékben, száj- és torok öblögetésre ellenben nem ritkán használtatik.

Ha a' bajokat is kívánná a' t. olvasó névszerint tudni, mely-lyekben a' parádi összes gyógyvizek csalthatlan gyógyszer, Pruny orvos tudor 's fürdői rendes orvosnak 1839-ben kiadott parádi monographiájában részletesen leírva megtalálandja.

Parád *) regényes fekvése lehetővé tette a' földes urnak, a' szép völgyekben 's igéző halmokon sétatérek 's mulató-helyek létesítését, hol a' vendégek kéjelve éldelhetik a' tiszta hegyi levegőt. Sétányok nemcsak a' források körül készültek, hanem távolabb is; a' ligetek fái között rögtelen utak kigyóznak; a' sűrűben kilátások irtattak, melyeken át a' szem messze kéklő távulba tévedezhet-el. Társalgási mulatkozást a' tarka vendégkoszorú között 's közelebb vagy távolabbi kirándulásokban találhatni. Egy pár óranegyed gyönyörrel foly - le a' timsó-bánya, üveg-huta megsejmlésével is. A' vadászat-kedvelőnek erdő vadai, a' tűvésznek pedig növény-, állat- és ásvány-ország nyujtnak mulatságot.

Közelebbi kirándulást Recskre, Sirok vár romjaihoz, távulab-bit pedig Gyöngyösre, Egerbe tehetni; mely utóbbiban Dobó hős fészkenek roma, a' pompás székes egyház, nagyszerű lyceum, képtár 's csudálatos pinczék mindugyan annyi ámulatra 's öröme gerjesztő tárgyak.

PESTI VIZSGÁLÓ.

Gyászhir. Pesten maj. 21-kén élete 37-dik évében mult-ki vizkór-ság következtében t. n. Ebeczki Tihanyi Antal ur, t. n. Pest megyének rendes esküdtje 's több t. megye táblabírája. Hült tetemei 23-kán vitettek a' váci ut melletti temetőbe. Gyászolják őt: szülei t. Ebeczki Tihanyi János ur 's Tapolcsányi Anna asszonyság, valamint bátyja János, a' n. m. m. k. helytartó tanács számvevőségi hivatalának tisztviselője.

Időjárat. Folyó évünk zordonsága ujjalag beállott. Pestbuda vidékét a' jégesők rettegetik 's károsítják. Már 15-én elverte a' szadai környéket; 17-én Pesten nagy zápor közt jóforma jégeső hullott; 20-án estve felé pedig kis diónyi nagyságú veré-le a' városi kertek gyengébb növényeit; ugyan e' napi éjjel a' vörösvári vidéken hasonló vész dühöngött, melyet több napig tartott hideg szeles komor napok követtek.

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

Zenésző osztrigák. Legközelebb Messinában egy állat-mutogató, több ragadozó állat közt, három szelid osztrigát mutogatott, melyek a' trombita hangjára csészéiket tactusra nyitották és csukták. — Ez ember állítja, hogy sok ezer teknős állattal tett próbája után csak a' birtokában levőket találta zene-képzetre képeseknek. — Meglehet, szemfényvesztés!

Vadászó szarvasok. A' hatodik 's következő századokban a' legnagyobb vadakat szelidített szarvasok által vadászták; melyek a' rengetegek-

*) Lapjaink mellett honunk nevezetes fürdői közül eddigelé a' szliácsi, bártfai, mehadiai, füredi, szalatnyai, pöstényi és parádinak rajzát közlék lapjaink; minek említése után ujan felszólítjuk a' rajzolásban jártos mindkét hazabeli t. cz. olvasókat, hogy illyesek rajzát a' szerkesztőségnek megküldeni sziveskednének. Különös örömmel vennők pedig a' b o r s z é k i fürdő rajzát Erdélyből.

be mentek, 's ismét visszajöttek. E' szelid szarvasok vagy törbe vezették a' vadat, vagy alkalmat adtak a' vadászoknak észre venni a' vadakat; jegyet hordtak nyakukon, többnyire csengetyűt. P. E.

Az eperfa tenyészése. Gasparin gróf a' selyemtermesztést tárgyzó emlékirataiban meghatározni akarván az eperfa határait, következő eredményhez jutott. — A' fehér eperfa olly tartományokban, hol 20° (valószínűleg cent grad) légmérsék gyakori, nem tenyészik: a' philippinai eperfa ellenben ott nem tenyészik, hol 15° légmérsék gyakori. Legbujábbban fejlenek ki az eperfa növényei olly földön, hol a' légmérsék állandóan + 12° 5 áll. Ha most azon időponthoz, melyben e' meleg beköszönt, 40 napot toldunk, vagy is azon időt, mennyi a' selyemhernyók tökéles kifejlésére kívántatik, elérjük azon időt, melyben az eperfák másodszor levedeznek. Ha a' légmérsék + 13° 5-re süllyed, megszűnik az eperfa hajtása. Leginkább kedveli e' fa az olly földet, melly nyáron át 0,12 nedvességet tart magában. (Echo du Monde savant.)

Majom-dögvesz Angliában. Anglia ködös levegője a' majmoknak nem igen kedvező: legelőnkebben bizonyítja azt következő körülmény. Az állattani társaságnak, tömérdek többi állata között, 40 majma is volt; azonban miként a' társaságnak tavaszeli 12-kén tartott gyűlésében tett jelentésből kiviláglik, 3 hét alatt 36 veszett-el ez állatok közül, 's a' többi négy is a' sir szélén szédeleg.

Potrohos gyermekek. Havannában jelenleg egy 3 $\frac{1}{2}$ éves fiú 's 23 $\frac{1}{4}$ éves leánya látható, kik rendkívüli testességök miatt közcsudálkozás tárgyai. A' batyjánál jóval testesebb 's potrohosabb leánya 3' 2 $\frac{1}{2}$ " vastagság mellett 125 fontnehéz, a' fiú pedig csak 75 fontot nyom. Egyébíránt mindkettő idomos testalkatú, kivevén azon csekély körülményt, hogy a' leánynakának feje nagyon válla közé süllyedt, nyaka pedig majdnem semmi sincs. Szemei nagyok, 's a' husos arcok képzezte üregekből élénk tüzzel villogók. A' szellemi erő úgy látszik mit sem vesztett e' tömegiség mellett; mert a' gyermekek korukhoz képest minden kérdésre elég értelmesen felelnek.

Lovak okossága. — A' lónak több tagresze van, hova fogaival nem ér-el, hogy midőn ott neki viszket, megcsiphesse. E' részben tehát úgy segít magán, hogy lőtársához, megy, 's azt ott, hol maga haraptatni kíván, megharapja.

Keselyük éleslátása. Midőn valamely félre eső helyen, vagy erdőségekben, borjú, ürü, őz, v. más állat hull-el, nem sokára vagy legfőlebb fél óra mulva néhány fekete pontot pillantunk-meg a' lég ürében, melyek csiga-keringéssel mindig alább alább szállnak. A' pontok lassanként keselyökké változnak, melyek megmérhetlen magashól, hova az emberi szem el nem láthat, a' marhát elhullni látják, és kiszemeltek marialékjokra biztosan alá lebegnek.

Hangyász medve. Egy értekezésben, melyet Schomburgh ur, a' guayanai híres utazó, Londonban az állattani társaság elébe terjesztett, következőt olvashatni e' nevezetes állatról: „a' hangyászmedvének nincs barlangja vagy bizonyos tanyája; védhelyet az elemek dühe ellen egyedül bizontos farkában talál. Örömet összegöngyölgeti magát annyira, hogy két végresze összeér, 's lábai hasára lapulnak, farka pedig egész testét befedi.“ — Azt is említi ez értekezésében Schomburgh ur, hogy ez állatnak himjét soha sem látta; állításának azonban nem tudja okát adni.

KÜLÖNFÉLE.

Három pof. Egy lengyel zsidót szomszédja pofon ütén, ez azt háromszor csapá arczul. Midőn e' végett kérdőre vonatnék, következőleg menté magát: „Nekem jogom volt őt háromszor arczul ütni: első a' kölcson visszafizetése volt; másodikát megérdemlé, mivel tölem nem kapott, 's ő nekem még is pofot ada; harmadik elmaradhatlan volt, hogy ő is kapjon egyet ok nélkül, mint én tőle kapék.“

Némelly nevezetes férjfiak végpercze. Rousseau az ablakhoz viteté magác vég-órájában, hogy még egyszer láthassa kertjét, 's a' természettől bucsút vehessen. — Roscomon a' maga által fordított „dies irae“ két versét mondá-el vég-perczében. — Haller üterét tapintá, 's öcséséhez, az orvoshoz fordulván „barátom, már nem ver“ mondással multki. — Petrarca könyvtárában, fejét egy könyvre hajtvá, lehelé-kí eltét. — Beda tollba mondva halt-meg. — Herdert egy az Istenséghez intézett óda írása közben lepte-meg a' halál; meredt ujjai még holta után is görcsösen tarták a' tollat. — Tassónak halála is olly csüggeteg volt, mint élete; Cynthio bibornokot csak arra kérte, engedné-meg neki iratai 's különösen a' „megszabadított Jerusalemb“ elégetését. — Leibnitz-et halva találták szobájában, 's kezében könyvet. — Clarendon csak tagjainak elfásulásával ejté-kí kezéből a' tollat. — Chaucer egy ballada írása közben halt-meg, mellynek felirata: „Ballada, írta Chaucer Gottfrid halálos ágyán“ volt. — Wicherly fiatal neje kezét tartva, 's azon ünnepélyes kéréssel halt-meg: hogy másodszor ne férjüljön vén emberrel. — Keats barátjának „mint van?“ kérdésére — „jó! már érzem siromon a' bűdöske (tagetes) növést“ feelve szenderült-el.

Helyes válasz. Egy negyvenet meghaladott dáma szünetlen kétségeivel kifárasztván orvosa türelmét, ez kedvetlenül mondá neki egy napon: „de istenem, hisz' meg csak nem ifjithatom nagysádat!“ — „Öregitsen-meg kedves orvos ur, 's akkor fog le kötelezni, nem ha megifjit!“

Statistikai adatok Pétervárról. A' főrendőr-mester hivatalos jelentése szerint 1839-ben 476.386 egyed volt a' székesváros lakosa; ezek közül 337.512 férjfi, 's 138.874 némbér. Gyermek 5.629 's leány 4.409 született; közönséges halállal 4.712 férjfi, 3076 némbér halt-meg. Hirtelen halállal 314, erőszakosan 6, öngyilkosság által pedig 34 egyed mult ki. A' házak száma 8.665-t tön; ezek közül 3.265 kőből 's 5.405 fából épült volt; 487 a' kormány, 94 magános társaságok, a' többi 8.074 pedig házbirtokosoké vala.

Figyelmeztetés. — Távulabb lakó t. cz. előfizetőinket tisztelettel figyelmeztetjük, hogy a' nem sokára leendő pesti medardvásárra jövő alkalmak által legkönnyebben küldhetik-fel a' kiadó hivatalba Regelőnk második félevi díjját, mellyre az előfizetés a' nélkül is már junius elején kezdődik.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 86-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, valóságos angol vas-sajtón
uri utsza 612.